

Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi

---

Pelajić, Bruna

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:591740>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

BRUNA PELAJIĆ

ZAVRŠNI RAD

GLAZBENO TRADICIJSKO
STVARALAŠTVO DJECE RANE I
PREDŠKOLSKE DOBI

Zagreb, srpanj 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Bruna Pelajić

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo
djece rane i predškolske dobi**

MENTOR: Josipa Kraljić, viša predavačica

Zagreb, srpanj 2020.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. DJEČJI FOLKLOR	4
2.1. DJEČJE PJESME	5
2.2. IGRE S PJEVANJEM	5
2.3. BROJALICE	6
2.4. DJEČJI RECITIRANI RITMIČNI GOVOR	7
2.4.1. MALEŠNICE I IGRE PRSTIMA	8
2.4.2. BRZALICE	8
2.4.3. RUGALICE	8
3. UTJECAJ GLAZBENOG TRADICIJSKOG STVARALAŠTVA NA CJELOKUPAN RAZVOJ DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	9
3.1. GOVOR, KOMUNIKACIJA, IZRAŽAVANJE I STVARALAŠTVO	9
3.2. SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ I RAZVOJ LIČNOSTI	10
3.3. SPOZNAJNI RAZVOJ	11
3.4. TJELESNI I PSIHOMOTORNI RAZVOJ	11
4. PLAN I PROGRAM RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA S ELEMENTIMA GLAZBENOG TRADICIJSKOG STVARALAŠTVA	12
4.1. CILJ I ZADAĆE ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA	12
4.2. VRIJEDNOSTI	13
4.3. KOMPETENCIJE	14
4.4. STRATEGIJE	17
4.5. MATERIJALNI UVJETI	18
4.6. SADRŽAJI I AKTIVNOSTI	18
4.7. PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA	18
4.8. STRUČNO USAVRŠAVANJE DJELATNIKA	19
4.9. SURADNJA SA SKRBNICIMA	20
4.10. SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM	21
5. PRIMJERI AKTIVNOSTI IZ PLANA I PROGRAMA	22
5.1. DJEČJA PJESMA „SADILA SAM BOSILJAK“	22
5.2. IGRA S PJEVANJEM „ČVORAK“	25
5.3. BROJALICA „PLIVA PATKA“	26
5.4. MALEŠNICA	27

5.5. BRZALICA „BRZALICA“	28
6. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA	32
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	34

SAŽETAK

GLAZBENO TRADICIJSKO STVARALAŠTVO DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Glazbenom kulturom u dječjem vrtiću nastoji se oplemeniti djecu glazbom, pri čemu se upoznaje i glazbena baština. Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece rane i predškolske dobi naziva se još i dječjim glazbenim folklorom. Dječjim folklorom, koji obuhvaća dječje pjesme, igre s pjevanjem, brojalice te sve vrste dječjeg recitiranog ritmičnog govora, prenosi se dječja tradicijska baština. Kako spomenute aktivnosti imaju pozitivan učinak na cjelokupan razvoj djeteta, one bi se u dječjim vrtićima trebale provoditi češće nego što je slučaj u praksi.

Budući da kreativnost djeteta treba poticati, dječje tradicijsko glazbeno stvaralaštvo idealan je primjer kojim bi se djeci pokazalo koliko se dugo prisustvo njihovog djela vremenski može održati uzimajući u obzir njegovo generacijsko prenošenje.

Cilj je ovog rada opisati uvjete i tehnike provođenja aktivnosti dječjega folkloru u dječjem vrtiću, kao i njihovih dobrobiti za dijete, kako bi se odgojitelji odvažili koristiti ih više u odgojno-obrazovnom radu.

Ključne riječi: dijete, tradicija, stvaralaštvo, razvoj, igra

SUMMARY

MUSICAL TRADITIONAL CREATION OF EARLY AND PRESCHOOL AGED CHILDREN

Musical traditional creation of early and preschool aged children in kindergarten seeks to enrich children with music, while also getting to know the musical heritage. The traditional musical creativity of children of early and preschool age is also called children's musical folklore. Children's folklore, which includes children's songs, singing games, counters and all kinds of children's recited rhythmic speech, transmits children's traditional heritage. As the mentioned activities have a positive effect on the overall development of the child, they should be carried out more often in kindergartens than they are in practice.

Since a child's creativity needs to be encouraged, children's traditional musical creation is an ideal example to show children how long the presence of their work can be sustained over time, thinking of its generational transmission.

The aim of this work is to describe the conditions and techniques of conducting children's folklore activities in kindergarten, as well as their benefits for the child, so that educators dare to use them more often in their educational work.

Key words: child, tradition, creation, development, play

1. UVOD

Kako se „odgoj temelji na najvišim ljudskim vrijednostima baštine zemlje u kojoj je dijete rođeno, njezinim ljudskim i materijalnim resursima“ (Seme Stojnović i Vidović, 2012, str. 11), humanistički pristup odgoju, zastupljen u hrvatskim dječjim vrtićima, trebao bi poticati očuvanje tradicije određene kulture. Važan dio narodne baštine svakako je glazbeno stvaralaštvo koje glazbom održava prisutnim znanje o nekadašnjem životu predaka te potiče očuvanje nekada zastupljenih glazbenih melodija i oblika. Kako su odrasli uvodili glazbu u razne aspekte svoga života, isto su radila i djeca, stoga se glazbenim tradicijskim stvaralaštvom djece rane i predškolske dobi smatraju glazbeni oblici koje su smišljala djeca, a prenošenjem naraštajima očuvali su se do danas. Glazbeno tradicijsko stvaralaštvo djece naziva se još i dječjim glazbenim folklorom. Kako se u dječjim vrtićima folklorne aktivnosti najčešće provode samo u određenim odgojno-obrazovnim skupinama s programom folklor, važno je naglasiti kako bi dječji folklor trebao biti dostupan svakome djetetu, a ne samo onoj djeci upisanoj u određeni folklorni program, jer je njegova korist za cjelokupni razvoj djeteta višestruka. Nadalje, u takvim programima naglasak je često na učenju pjesama i uvježbavanju koreografija kako bi se one u određenom trenutku mogle prezentirati na priredbama, festivalima i sl., dok bi zapravo naglasak dječjeg folklor trebao biti na radosti, bezbrižnosti i spontanosti koje on djeci donosi. Ukoliko djeca tijekom svakodnevnog boravka u dječjem vrtiću spontano nauče neku glazbenu igru ili pjesmu, a zatim ju ponavljaju igrajući se, na, primjerice, priredbi odgojitelj ih može potaknuti da zajedno otpjevaju upravo tu igru ili pjesmu i djeca će to učiniti radosno, bez pritiska i stresa kako sve treba biti savršeno jer ih „netko promatra“. Zbog svega navedenog, svrha je ovoga rada izrada programa koji sadrži elemente glazbenog tradicijskog stvaralaštva djece rane i predškolske dobi, a mogao bi biti izvođen u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini u sklopu redovnog programa.

2. DJEČJI FOLKLOR

Iako većina ljudi, kada se spomene riječ folklor, prvo pomisli na „narodne plesove uz glazbu, rjeđe bez nje, koje gledamo na pozornici ili plešemo u kulturno-umjetničkom društvu“ (Gospodnetić, 2015b, str. 307), glazbenim folklorom djece smatraju se igre s pjevanjem, dječje pjesme, brojalice te sve vrste dječjeg recitiranog ritmičnog govora (Gospodnetić, 2015b). Dječji folklor obično se provodi u dječjim vrtićima ili pojedinim odgojno-obrazovnim skupinama s posebnim programom u kojima se njeguje etnološko nasljeđe, ali i u dječjim skupinama pojedinih kulturno-umjetničkih društava: „U tim se igraonicama igraju igre s pjevanjem, ali i plešu narodni plesovi i kola. Uz to se djecu kroz igru upoznaje s narodnim običajima, instrumentima i nošnjom pojedinih krajeva“ (Gospodnetić, 2015b, str. 308). Ipak, u takvim igraonicama često se djecu „uvježbava“, što nije pedagoški prikladan način. Suprotno tome, spontanost je jedno od glavnih odrednica dječje igre pa zašto ju, kao takvu, ne uvrstiti i u izvođenje dječjeg folklor? „Vježbajući za nastupe, često djeca u igraonicama ne doživljavaju te sadržaje kao opuštajuću igru. Glazba i ples ih vesele, ali uz to su vezani zadaci savlađivanja gradiva“ (Gospodnetić, 2015b, str. 309). Također, krajnjim ciljem folklor ne bi se trebalo smatrati savršeno i precizno izvođenje pred publikom, već osjećaj zadovoljstva, sreće i samopouzdanja tijekom igre koja potiče očuvanje narodne baštine. Upravo iz tog razloga ne treba inzistirati ni na započinjanju koraka lijevom ili desnom nogom, strani na koju je okrenut dlan i sl. Važno je djecu potaknuti na igru i objasniti im kako se određena npr. igra s pjevanjem igra, a zatim pustiti da ju svojom maštom nadopunjuju, ukoliko to žele. Kako će djeca odrastati, potaknuti vlastitim iskustvom, shvatit će da je dobro unaprijed se dogovoriti o npr. početnoj strani kretanja kola. Najprirodnije je djeci nuditi igre koje su se među djecom održale do današnjeg dana jer su to igre koje djecu istinski vesele. Nadalje, kako cilj dječjeg folklor nije estetska ljepota te, iako narodne nošnje uljepšavaju dječje nastupe, važno je djeci naglasiti kako su u takvim nošnjama ljudi nekada zaista živjeli, a isto tako i pjevali, plesali i igrali se istih igara kojih se ona danas igraju odjevena u suvremenu odjeću. No, bitno je istaknuti i kako za izvođenje nisu neophodne narodne nošnje, ali ih je, kao i ostale običaje, lijepo očuvati (Gospodnetić, 2015b).

2.1. DJEČJE PJESME

Kako ne bi došlo do zabune, vrlo je važno razlikovati „dječje pjesme“ od „pjesama za djecu“. „Dječje pjesme“ stvorila su djeca te, kao takve, pripadaju dječjem glazbenom stvaralaštvu, dok su „pjesme za djecu“ stvorili odrasli kako bi ih djeca pjevala ili slušala. Dječje pjesme nazivaju se i dječjim narodnim pjesmama. „Narodne su uglavnom stvorila djeca (nekad davno ili možda baš naša skupina djece) i nazivaju se dječje pjesme“ (Gospodnetić, 2015a, str. 79). Tijekom povijesti, mnogi su smatrali kako dječjim tekstovima pjesama treba dodati pouku te su ih namjerno mijenjali čime se djelomično izgubila njihova izvornost. Za rad s djecom biramo pjesme koje su im prilagođene tekstem, opsegom i stilom, no važno je naglasiti kako je cilj glazbene kulture glazba, a ne prenošenje aktualnih informacija tekstem (Gospodnetić, 2015a). U dječjim vrtićima najčešće se, od dječjih pjesama, obrađuju božićne pjesme, dok su ostale narodne pjesme često zakinute. „Osim božićnih pjesama, u mnogim vrtićima se pjevaju poznate narodne pjesme koje često vuku svoje porijeklo iz igara s pjevanjem“ (Gospodnetić, 2015a, str. 88) pa se zato igre s pjevanjem svrstavaju u odvojenu skupinu, iako zapravo pripadaju skupini dječjih pjesama.

2.2. IGRE S PJEVANJEM

Sam naziv igara s pjevanjem obuhvaća dva pojma: igru i pjevanje. Iako nema jedne univerzalne definicije igre, njezine karakteristike svakako su usmjerenost na proces, samostalni izbor sa spremnošću na sudjelovanje, aktivna uključenost, fizička i psihološka sigurnost, iskustvo cijelog tijela i uma, vremenska fleksibilnost, znatiželja, zadovoljstvo te individualna različitost. Također, smatra se kako je igra samoj sebi svrha. Pjevanje se definira „glazbenim izražavanjem ljudskim glasom“ (Hrvatska enciklopedija, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48540>, 10. 5. 2020). „Igranje igara s pjevanjem potpuno zadovoljava dječju potrebu za plesom (koja se pojavi uvijek kad čuju glazbu), za pjevanjem, slušanjem glazbe i za igrama s pravilima“ (Gospodnetić, 2015b, str. 313). Djeca igre s pjevanjem uče prirodno, po sluhu, učeći ih od druge djece ili odraslih. Također, igre s pjevanjem sadrže određena pravila. Kako su igre s pjevanjem stvorila djeca, njihovim generacijskim prenošenjem

zadržala su se pravila njihova igranja. Pravila igara s pjevanjem često su prilično jednostavna, a odnose se na kretanje u kolu sa ili bez djeteta u sredini i sl., no mogu sadržavati i složena pravila poput pogađanja, stizanje na određeno mjesto prije drugih, itd. Ponekad individualnost djece ne dolazi do izražaja zbog poštivanja određenih pravila, no pojedine igre omogućuju izražavanje dječjeg stvaralaštva pokretom. Osim što su to igre s pravilima, često sadrže i elemente dramatizacije koji se odnose ponajprije na uživljavanje djece u uloge određenih likova (Gospodnetić, 2015b). Dramatizacija može biti individualna ili grupna. Nadalje, pojedine igre razvile su se u različitim govornim i melodijskim varijantama što je posljedica usmene predaje, kao i prilagođavanja igara govornim i glazbenim značajkama određenom podneblju (Knežević, 2002). „Igre s pjevanjem su folklor koji su djeca sama stvarala stoljećima. Taj folklor u sebi sadržava i glazbeni i plesni sadržaj. U glazbeno-plesnom folkloru, a to su u glazbeno-plesnom segmentu igre s pjevanjem, djeca su povezala sve aspekte glazbe: svoje stvaralaštvo, sviranje, pjevanje i pokret uz glazbu“ (Gospodnetić, 2015b, str. 306). Cilj igara s pjevanjem stvaranje je glazbenog okruženja praćenog osjećajem sreće, neopterećenosti i ugone.

2.3. BROJALICE

Brojalica je „vrsta ritmičnog govora koju stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za razbrojavanje (izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje, obrojavanje, brojanje) prije neke druge igre“ (Gospodnetić, 2015a, str. 103). Svrstavamo ju u vrstu glazbe jer, iako nema melodiju i harmoniju, sadrži sve ostale elemente glazbenog djela (ritam, glazbeni oblik, itd.) Brojalica se ne izgovara na jednom tonu, no može se čuti kako njen početak često je na jednom tonu, dok se uglavnom nakon treće fraze, odnosno polovice brojalice, počinje govoriti prirodnim dizanjem i spuštanjem glasa (Gospodnetić, 2015a). Kako posljednji slog određuje ishod razbrojavanja, djeca često upravo taj slog jače naglase. „Ako se u tekst uvukla crta poučavanja ili poneka riječ koju djeca ne koriste u svom govoru, gotovo je sigurno da to nije folklor, odnosno dječja brojalice, nego ju je sastavio neki odrastao čovjek“ (Gospodnetić, 2015a, str. 103). Upravo je ta doza zabavnih, neočekivanih i besmislenih riječi ono što djecu privlači. Iako brojalice djeca uče i od odraslih, najčešće je prenošenje sa starije djece na mlađu. Brojalice se dijele na brojalice sa smislom i bez smisla, brojalice u mješovitoj mjeri i brojalice s

melodijom. Riječi brojalice mogu biti smislene i besmislene (iracionalne, nonsense brojalice). „Pri izgovaranju brojalice moramo poštovati točne naglaske u riječima, ali se ne smije zbog toga mijenjati ritam“ (Gospodnetić, 2015a, str. 107). Nadalje, u većini brojalice mjera je nepromijenjena od početka do kraja, no u tijeku pojedinih brojalice mjera se mijenja te ju nazivamo mješovitom mjerom (Gospodnetić, 2015a). Dječje brojalice često su u mješovitoj mjeri i pune besmislenih riječi, što je vidni prikaz dječjeg maštovitog stvaralaštva. „Upravo zbog neskućene slobode djeteta da se služi materijom iracionalnih riječi i slogova, brojalice je najelastičnije sredstvo za oblikovanje i realizaciju djetetove fantazije i htijenja. A to htijenje nije verbalne već čisto muzikalne naravi. Radi se o muzici metrike i o muzici ritma... Smisao nije u prebrojavanju igrača, već u određivanju jednoga. To je neke vrste sudbinska objektivnost 'pravde' i ta uloga brojalice daje joj zasebni pečat“ (Bašić, 1958, str. 241). Nadalje, osim brojalice koje se izgovaraju, postoje i uglazbljene brojalice. Neke od njih uglazbila su djeca, a neke skladatelji. Zanimljivost je kako brojalice s melodijom djeca ne koriste za razbrojavanje, već su one koje su uglazbila djeca pretvorene u igre s pjevanjem, a one koje su uglazbili odrasli smatraju se pjesmama (Gospodnetić, 2015a). Čim djeca sudjeluju u prebrojavanju, znači da su prihvaćena u igru te, konačno, mogu biti izabrana na kraju brojalice. Također, očekivana je izmjena brojalice s vremenom pa su tako u novim brojalicama prisutni suvremeni sadržaji poput likova iz crtanih filmova i sl. Mnoge brojalice djeca su i produžila jer u brojalicama s malo slogova, nakon mnogo puta igranja iste brojalice, postaje jasno tko će njima biti izabran (Gospodnetić, 2015a).

2.4. DJEČJI RECITIRANI RITMIČNI GOVOR

Dječjim recitiranim ritmičnim govorom smatraju se rugalice, brzalice, malešnice, igre prstićima, tepalice, cupkalice, tapšalice, bajalice, izmišljalice, tužbalice, molitvice, pitalice, zagonetke...

2.4.1. MALEŠNICE I IGRE PRSTIMA

Malešnice su pučke dječje pjesme koje se razvijaju u svim narodima. One su često prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće. Jedna je od njihovih glavnih značajki nastajanje iz igre u kojoj je dijete aktivni igrač koji ujedinjuje riječ s pokretom. Zvukom, ritmom, slikom i rimom one služe, pripomažu, sudjeluju u uspavlivanju, njihanju ili ljuljanju djeteta na koljenu, u uspostavljanju dodira s okolinom, živom ili neživom (Velički, Katarinčić, 2011).

2.4.2. BRZALICE

Brzalica je „usmeno-retorički oblik koji karakterizira ubrzano izgovaranje riječi“ pa njen sadržaj najčešće nema značenje. Iako ih izvode i djeca i odrasli, djeca ih vole jer su vrlo slične brojalicama. Brzalice su, dakle, način da se kroz igru razvija govorno umijeće djece (Marić, Goran, 2013).

2.4.3. RUGALICE

Rugalice su dio usmene književnosti, a često i poetski oblik kojim se izražava ruganje, odnosno ismijava se osoba, događaj, itd. Rugalice djeca često koriste izrugujući se drugoj djeci, no ponekad i svojim roditeljima jer su se npr. naljutili na njih. One su najčešće kratke, no to nije pravilo (Marić, Goran, 2013).

3. UTJECAJ GLAZBENOG TRADICIJSKOG STVARALAŠTVA NA CJELOKUPAN RAZVOJ DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Mnogi ciljevi dobrog ranog edukacijskog programa ostvaruju se poticanjem provođenja dječjeg glazbenog folklora u ranoj i predškolskoj dobi. Uz razvoj glazbenih sposobnosti te očuvanje tradicije, dječje glazbeno tradicijsko stvaralaštvo pozitivno utječe na socio-emocionalni, spoznajni, ali i tjelesni razvoj djece rane i predškolske dobi. Također, folklor je i multikulturalan jer djeci pokazuje kako su ljudi s raznih područja povezani. Nadalje, Pesec (1997) govori kako je pedagoški proces medij kojim u djece treba razvijati glazbena iskustva, poticati upoznavanje ljepote te omogućiti cjelovit doživljaj glazbene umjetnosti. Stimulativno ozračje važna je komponenta za cjelokupni razvoj djeteta, ali i za glazbene sposobnosti koje su složen fenomen koji obuhvaća niz sposobnosti, npr. shvaćanje i pamćenje melodije, percepciju ritma, shvaćanje tonaliteta, utvrđivanje intervala, uočavanje estetskog značenja glazbe i sl. (Miočić, 2012).

3.1. GOVOR, KOMUNIKACIJA, IZRAŽAVANJE I STVARALAŠTVO

Elementi glazbenog tradicijskog dječjeg stvaralaštva, kao i na mnoge druge aspekte djetetova razvoja, uvelike utječe na razvoj govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva. Najistaknutiji je možda razvoj glazbene komunikacije, uzevši u obzir kako se radi o prvenstveno glazbenom sadržaju. Dječji folklor utječe na razvoj glazbenog sluha, odnosno slušne percepcije i ritma. Također, sposobnost doživljavanja i razumijevanja glazbenih djela povećava se kontinuiranim provođenjem sadržaja dječjeg folklornog stvaralaštva. No, glazba nije jedini aspekt s kojeg je korisno provođenje dječjeg folklora. Ono uvelike utječe i na razvoj stvaralačkih svojstava koje dijete spontano pokazuje, kao što su primjerice istraživanje ritma i rima, zatim izražavanje govorom, glazbom i pokretom, ali i zamišljanje i uživanje u radnje likova iz pjesama, brojalica, itd. ili doživljenih ili izmišljenih situacija inspiriranih glazbenim tradicijskim dječjim stvaralaštvom. Stvaralačka folklorna djela utječu i na govorni razvoj djece rane i predškolske dobi poistovjećivanjem s autorima istih. Na

razvoj komunikacije i govora ponajviše se utječe bogaćenjem rječnika potpuno novim riječima te djeci novim oblicima već poznatih riječi. Nadalje, sposobnost vizualne komunikacije napreduje razvijanjem samom sposobnošću doživljavanja glazbe te osjetljivosti za ritam. „Folklor uči temeljne sadržaje ritma, ponavljanja, uzoraka, predviđanja, muzičkih znakova brojanja“ (Šprajc, 2006, str. 10). Umjetnička područja jedno su od ključnih elemenata za stvaranje posebnog ozračja u predškolskoj ustanovi jer se kroz njih razvija kreativno mišljenje koje podrazumijeva fleksibilnost mišljenja, sklonost ka istraživanju, inventivnost, itd. koji dovode do spoznaje istraživanjem (Miočić, 2012).

3.2. SOCIO-EMOCIONALNI RAZVOJ I RAZVOJ LIČNOSTI

Jedan od vrlo važnih aspekata dječjeg razvoja svakako je i socio-emocionalni razvoj, odnosno razvoj ličnosti. Provođenje dječjeg folklor s djecom rane i predškolske dobi svakako utječe na razvoj sigurnosti zbog spoznaje da svatko zna nešto raditi dobro, ali i razvoj sposobnosti druženja s drugima, posebice želja da bude u blizini drugog djeteta te način uspostavljanja kontakta s drugima (upoznavanje te uključivanje u igru), kao i spremnost na zajedničku igru i rad. Također, na taj način razvija se u djece potreba planiranja i dogovaranja za zajedničke aktivnosti, poštivanje pravila u zajedničkoj igri, ali i učenje poželjnog načina rješavanja konfliktnih situacija te uočavanja pogrešaka u vlastitom i tuđem ponašanju pri rješavanju istih. Nadalje, vrlo bitna komponenta socio-emocionalnog razvoja izražavanje je emocija na socijalno prihvatljiv način, kao i uzimanje u obzir tuđih želja, mišljenja i osjećaja, a na sve se to utječe aktivnostima dječjega folklor. Razvija se na taj način i socio-emocionalna osjetljivost, stavljajući poseban naglasak na uočavanje različitih znakova komunikacije, razumijevanje te poštivanje osjećaja drugih. Sukladno tome, razvija se i osobna samokontrola, odnosno shvaćanje kako mnoge želje ne mogu biti ostvarene, kao i samokontrola pri izražavanju znatiželje u nepoznatim situacijama. Vrlo je važan i razvoj pozitivne slike o sebi samom, samopouzdanje djeteta te želja za ulaganjem napora radi postizanja cilja. Sve ove odrednice zajedno pridonose socio-emocionalnom razvoju djece rane i predškolske dobi.

3.3. SPOZNAJNI RAZVOJ

Razvoju spoznaje dječji folklor pridonosi na mnogo načina: njegovim provođenjem razvija se sposobnost spoznavanja vanjskog svijeta, ovladava se dolaženje do činjenica vještinom, razvija se sposobnost uočavanja veza i odnosa među stvarima i pojavama te se razvija sposobnost uočavanja problema. Spoznavanje vanjskog svijeta u ovom se smislu odnosi osobito na prostor i predmete, odnosno veličinu, dubinu, udaljenost, zvukove, orijentaciju, opip, itd., kružno i linijsko kretanje te vremensku orijentaciju i uzastopnost. U okvirima uočavanja veza i odnosa među stvarima i pojavama, aktivnosti dječjeg folklor pridonose osobito uočavanju kauzalnih odnosa, kvantitativnih odnosa, društvenih zbivanja, stvari, kao i strukturiranju odnosa i vremena. Nadalje, sposobnost uočavanja problema korisna je cijeli život, a odnosi se na uočavanje, formuliranje, planiranje, kombiniranje različitih iskustava, stvaranje pretpostavki, traženje različitih rješenja te otkrivanje zakonitosti i principa rada.

3.4. TJELESNI I PSIHOMOTORNI RAZVOJ

U smislu razvijanja tjelesnog i psihomotornog razvoja, dječje glazbeno tradicijsko stvaralaštvo doprinosi ponajviše razviju grube motorike, osobito koordinacije i brzine u prirodnim oblicima kretanja (Findak, Delija, 2001).

4. PLAN I PROGRAM RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA S ELEMENTIMA GLAZBENOG TRADICIJSKOG STVARALAŠTVA

Plan i program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanjima s elementima glazbenog tradicijskog stvaralaštva kreiran je kako bi se mogao provoditi u bilo kojoj odgojno-obrazovnoj skupini kako bi se u dječjim vrtićima očuvala dječja narodna baština, u svrhu provođenja kvalitetnih integriranih aktivnosti.

4.1. CILJ I ZADAĆE ODGOJNO-OBRAZOVNOG RADA

CILJ:

- približiti djeci baštinu dječjeg tradicijskog stvaralaštva i potaknuti njegovo očuvanje
- podržati dječju znatiželju i želju za učenjem
- postići interiorizaciju ljudskih vrijednosti stečenu iskustvom (Seme Stojnović, Vidović, 2012)

ZADAĆE:

- poticati cjeloviti razvoj djeteta, usklađen s individualnim karakteristikama i posebnostima djeteta
- poticati samoinicirano učenje djece
- razvijati kritičko mišljenje djeteta
- razvijati u djeteta pozitivnu sliku o sebi
- razvijati samostalnost djece
- razvijati posebna znanja, vještine i osobine
- razvijati dječji senzibilitet za narodnu baštinu
- poticati i motivirati dijete na situacijsko učenje dječjeg folkloru

- razvijati postupno u djeteta osjećaj za metar i ritam
- poticati i ohrabrivati dječji interes za dječji folklor
- uvažavati djetetove posebnosti i osobnost prilikom izvođenja dječjeg folklor
- poticati i razvijati pamćenje svih oblika dječjeg folklor
- razvijati sposobnost razumijevanja riječi iz konteksta

4.2. VRIJEDNOSTI

Vrijednosti se odnose na humanističko nasljeđe društva i određene civilizacije te se smatraju nekim od temeljnih odrednica za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva. Također, one osiguravaju individualnu i društvenu dobrobit. Temeljne vrijednosti koje propisuje Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) potiču cjeloviti razvoj djeteta te razvijanje i očuvanje nacionalne, duhovne, materijalne i prirodne baštine Republike Hrvatske, kao i stvaranje društva koje će napredovati te omogućavati održivi razvoj. Odgoj i obrazovanje trebali bi se temeljiti na znanju, identitetu, humanizmu i toleranciji, odgovornosti, autonomiji i kreativnosti.

Razumijevanje i kritičko promišljanje okoline, snalaženje u novim situacijama te uspjeh u životu djetetu omogućuje znanje koje se nastoje razvijati ranim i predškolskim odgojem i obrazovanjem. Potiče se aktivno stjecanje znanja koje se oslanja na djetetov istraživački i otkrivački potencijal, stoga je bitno poticajno fizičko i socijalno okruženje vrtića.

Prihvatanje i poštivanje živog bića, kao i njegova dostojanstva, smatra se temeljnim obilježjima humanizma i tolerancije. U dječjem vrtiću djeca uče prepoznati i prihvatiti tuđe potrebe, poštivati različitosti te organizirati zajedničke aktivnosti koje doprinose stvaranju kvalitetne zajednice, stoga je vrlo važno napuštanje unificiranih i jedinstvenih standarda za svu djecu.

Osobni je identitet komponenta djetetova razvoja na koju odgoj i obrazovanje utječu u smislu osnaživanja dosljednosti, razvitka samopoštovanja, stvaranja pozitivne slike o sebi te izgradnje osjećaja sigurnosti u socijalnim odnosima. Također, „svako dijete ima pravo na odgoj i obrazovanje koje prihvaća i podržava različitost identiteta svakog

djeteta i njegove obitelji“, zato je nužno odstupanje od stereotipa i predrasuda te prihvaćanje individualnosti svakog djeteta. Dječji vrtić ustanova je koja bi trebala pomoći djetetu u razumijevanju vlastitog identiteta, kao i sebe sama, ali i identiteta drugih.

Promicanje odgovornosti prema općedruštvenom dobru, prirodi, drugima, ali i samima sebi te poticanje aktivnog sudjelovanja djece u društvenom životu nezaobilazne su odrednice Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) čime se obuhvaća proaktivno i konstruktivno sudjelovanje djece u životu zajednice te učenje o pravima, obvezama, načinima djelovanja u zajednici te mogućem doprinosu zajedničkoj dobrobiti. Također, dječji vrtić trebao bi omogućiti slobodu izbora aktivnosti, sadržaja, suigrača, prostora i načina oblikovanja aktivnosti te učiti preuzimati odgovornost za svoje izbore.

Usmjerenost razvoju samostalnog mišljenja, odlučivanja i djelovanja djeteta komponente kojima se ostvaruje autonomija. Također, ona se razvija poticanjem inicijativnosti i samoorganizacije djeteta kako bi ono oblikovalo vlastite aktivnosti. Primjereni fizički i socijalni kontekst dječjeg vrtića doprinose razvoju osobne autonomije i emancipacije djeteta, stoga bi se odgojno-obrazovni rad trebao temeljiti na stvaranju i održavanju recipročnih odnosa.

Kreativnost se temelji na prihvaćanju prirodne kreativnosti djeteta koju treba njegovati, poticati i razvijati različitim načinima izražavanja. Odgojitelj bi djetetu trebao osigurati raznovrsne aktivnosti, mogućnosti istraživanja i izražavanja kako bi se potaknuo razvoj djetetova divergentnog mišljenja.

4.3. KOMPETENCIJE

Usmjerenost prema razvoju različitih kompetencija djece jedno je od temeljnih načela koje promiče Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Važno je naglasiti kako su kompetencije djece razvojne, a ne statične, stoga se potiče njihov razvoj i kontinuirano praćenje. Nadalje, splet više različitih kompetencija određuje uspješnost djeteta u obavljanju određenih aktivnosti. Upravo se iz tog razloga kompetencije procjenjuju cjelovito, a ne kontekstualno izdvojeno iz cjeline ostalih. Kako se razvojne mogućnosti i kompetencije djece iste kronološke dobi mogu uvelike

razlikovati, kompetencije se potiču i promatraju u kontekstu individualnosti svakog djeteta. Temeljne kompetencije koje se ovim programom potiču i osnažuju su:

- komunikacija na materinskom jeziku
- matematička kompetencija
- učiti kako učiti
- socijalna i građanska kompetencija
- inicijativnost i poduzetnost
- kulturna svijest i izražavanje

Nadalje, kako bi odgojitelj na kvalitetan način mogao poticati razvoj kompetencija djece, iznimno su važne kompetencije samog odgojitelja. Višnjić Jevtić (2018) navodi kako je profesionalna kompetencija odgojitelja konačni ishod dostizanja kognitivnih, funkcionalnih, osobnih i vrijednosnih kompetencija stečenih tijekom profesionalnog razvoja. Također, dimenzije kompetencija razmatraju se u tri aspekta: znanja, vještine i vrijednosti. Kompetencije odgojitelja razvrstavaju se u šest kategorija.

Prva od njih odnosi se na dijete i učenje. Dimenzija znanja odnosi se na odgojiteljevo znanje i razumijevanje načina na koji dijete uči, znanje individualnih karakteristika, ali i poznavanje obilježja pojedinih faza razvoja djeteta, uzimajući u obzir individualnost svakog djeteta. Dimenzija vještina odnosi se na odgojiteljevu mogućnost nuđenja raznovrsnih poticaja svakome djetetu u skladu s njegovim znanjima, interesima i mogućnostima, dok se dimenzija vrijednosti odnosi na odgojiteljev pristup djetetu, odnosno stav kojim pokazuje kako je svako dijete sposobno učiti te napredovati.

Drugo područje djelovanja okruženje je za učenje. Dimenzija znanja odnosi se na znanje čimbenika koji pridonose stvaranju sigurnog, podržavajućeg i inkluzivnog okruženja za svako dijete. Dimenzija vještina odnosi se na kreiranje stimulativnog i sigurnog okruženja za učenje, uzimajući u obzir individualne potrebe svakog djeteta. Dimenzija profesionalnih vrijednosti odnosi se na poštivanje djetetova dostojanstva te njegovanju odnosa temeljenog na poštovanju i uvažavanju, nastojeći u djece poticati razvitak istih vrijednosti.

Poticanje razvitka dječjeg znanja te procjena ishoda učenja treće je područje djelovanja. Dimenzija profesionalnih znanja odnosi se na znanje i razumijevanje

sadržaja koji s djecom obrađuje. Dimenzija vještina odnosi se na odabir i primjenu odgovarajućih strategija u radu, dok se dimenzija vrijednosti odnosi na prepoznavanje djetetovih potencijala te poticanje aktivnosti za koje dijete pokazuje velik interes te gradi pozitivnu sliku o sebi.

Četvrto područje djelovanja odnosi se na ustanovu, obitelj i zajednicu. Dimenzija znanja odnosi se na shvaćanje važnosti partnerstva odgojno-obrazovne ustanove s djetetovim skrbnicima i zajednicom te poznavanje različitih strategija za njegovo ostvarenje. Dimenzija vještina odnosi se na mogućnost uspostavljanja suradnje i sudjelovanja u timskom radu. Dimenzija vrijednosti odnosi se na poticanje povjerenja u odnosu s djetetom, kolegama, djetetovim skrbnicima te zajednicom.

Profesionalni razvoj i odgovornost peto su područje djelovanja. Dimenzija znanja znanje je, razumijevanje i poštivanje pravila ponašanja te etičkog kodeksa odgojiteljske profesije. Dimenzija vještina odnosi se na korištenje svih mogućnosti za stručno usavršavanje te profesionalni razvoj, dok se dimenzija vrijednosti odnosi na promicanje ugleda i statusa odgojiteljske profesije.

Razvoj ustanove i unapređenje sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja šesto je područje djelovanja. Dimenzija profesionalnih znanja odnosi se na znanje i razumijevanje svrhe i strukture odgojno-obrazovnog sustava te njegovog utjecaja na razvoj društva u cjelini. Dimenzija vještina odnosi se na mogućnost iniciranja promjena koje vode ka unapređenju sustava te motiviranja drugih da u tome sudjeluju. Dimenzija vrijednosti odnosi se na promicanje vrijednosti odgojno-obrazovne ustanove kao zajednice koja uči (Fatović, 2016).

Uzimajući u obzir sve navedeno, glazbene kompetencije odgojitelja trebale bi utjecati na sva područja djelovanja. Svakako, one bi se trebale očitovati u demonstraciji temeljnog poznavanja glazbene umjetnosti, kao i glazbenog odgojno-obrazovnog područja, sposobnosti organizacije i planiranja glazbenih aktivnosti, posjedovanju kapaciteta za stjecanje glazbenih spoznaja u svrhu razrade novih ideja i aktivnosti, sposobnosti donošenja odluka i vještina odlučivanja o primjerenim glazbenim odgojno-obrazovnim situacijama, uvažavanju kulturne različitosti te prožimanja glazbeno-kulturnih različitosti, korištenju različitih izvora, osobnih predispozicija, glazbenih sposobnosti i vještina, pokazivanju, razumijevanju i promicanju koncepata cjeloživotnog glazbenog učenja zalaganjem za osobni profesionalni razvoj, poticanju

i razvitku stalne brige o kvaliteti glazbenog posredovanja, poznavanju, razumijevanju i otvorenosti prema najnovijim glazbenim odgojno-obrazovnim spoznajama o prirodi glazbenog razvoja i učenja, podupiranju odnosa glazbom te razvitku komunikacije s djecom u svrhu razvoja individualnosti i društvenosti, poticanju razvitka djetetovih sposobnosti, vještina, mogućnosti, potreba, interesa i osobina glazbom, razumijevanju i korištenju mogućnosti glazbe u poticanju razvoja te načinu usvajanja govora i jezika, djetetovih stvaralačkih potencijala, ali i cjelokupnog fizičkog, kognitivnog i socijalnog razvoja djeteta, razvitku partnerskih odnosa sa skrbnicima djece na načelima glazbene komunikacije, odnosno razvitku svijesti o potrebi skrbnikovog uključivanja u djetetov glazbeni razvoj te promicanju glazbenih tradicijskih vrijednosti cjelokupne zajednice (Miočić, 2012).

4.4. STRATEGIJE

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) promiče integraciju različitih segmenata odgojno-obrazovnog procesa u jednu cjelinu, a ne njihovu vremensku i sadržajnu odvojenost. Kako su polazišta kvalitetnog odgojno-obrazovnog rada načela slobode, otvorenosti i raznolikosti, ona bi se trebala odražavati na cjelokupnu organizaciju i provođenje odgojno-obrazovnog rada dječjeg vrtića. Nadalje, odgovarajući organizacijski uvjeti temelje se na suvremenom shvaćanju djeteta, odnosno njegovoj cjelovitosti. Primjena pedagoških ideja i koncepcija temeljenih na idejama pluralizma i slobode te različitost u vrstama i oblicima provođenja programa predstavljaju podlogu za razvoj različitih odgojno-obrazovnih koncepcija. Također, važno je pazljivo praćenje djetetovih aktivnosti, strategija rješavanja problema koje koriste te suradnje s drugom djecom kako bi odgojitelj mogao unapređivati oblikovanje odgojno-obrazovnog procesa. Dakako, najvažnija su dječja iskustva te dinamičan pristup učenju, dok je sadržaj učenja medij koji pomaže transformaciji dječjih iskustava te njihovu razumijevanju. U odnosu na tradicijsku glazbenu komponentu programa, glazbene aktivnosti trebale bi biti integrirane u djetetove aktivnosti i igru, u njegovu svakodnevicu. Nadalje, temelj djetetova spontanog glazbenog stvaralaštva aktivni je doživljaj glazbe. U skladu s time, glazbene aktivnosti važan su aspekt odgojno-obrazovnih programa od djetetove rane dobi.

(Bačlija Sušić). Načini rada koji se koriste u glazbenim aktivnostima su pokret, aplikacije, udaraljke, dramatizacija te pjesma uklopljena u priču.

4.5. MATERIJALNI UVJETI

Kvalitetno i poticajno oblikovanje materijalnih uvjeta vrlo je važno za poticanje djetetova razvoja u skladu s njegovim interesima, individualnim potrebama i potencijalima. Materijalni uvjeti trebali bi biti postavljeni s ciljem stvaranja potencijalnog prostorno-materijalnog okruženja, kao i socijalnog okruženja dječjeg vrtića. Poticajno okruženje trebalo bi omogućavati nesmetano kretanje, neovisnost, neometanu interakciju te privatnost djeteta. Nadalje, bogatstvo, raznovrsnost, dostupnost i iskoristivost sredstva, pomagala i materijala za rad ključni su za kvalitetno opremanje prostora. Stalne korekcije, preinake i dopune materijalne sredine nužne su uzimajući za cilj promjenjive interese djece. Ključno je djeci osigurati aktivno istraživanje, kao i kvalitetnu interakciju s drugom djecom, ali i odraslima, vodeći pritom brigu o sigurnosti djece u unutarnjem i vanjskom prostoru.

4.6. SADRŽAJI I AKTIVNOSTI

Kako se aktivnosti djece ne strukturiraju prema izdvojenim metodičkim područjima niti se sadržajno i vremenski odjeljuju, značajno se odstupa od korištenja kontroliranih metoda poučavanja i prenošenja znanja kako bi se omogućile svrhovite aktivnosti te ostvarenje dinamičnog pristupa učenju. Kako se djeci osiguravaju različiti izbori i osnažuje se nestrukturirani potencijal njihovih aktivnosti, osnažuje se njihova samostalnost i neovisnost te se stvara stimulativno okruženje u kojem djeca slobodno istražuju te stječu različita znanja i iskustva.

4.7. PEDAGOŠKA DOKUMENTACIJA

Kako dokumentiranje i interpretiranje aktivnosti djece predstavlja podlogu za pripremu okruženja, ono je ključno za usklađivanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog

rada, uzimajući u obzir individualnost svakog djeteta različitih interesa, mogućnosti, potreba, predznanja te stilova učenja. Dokumentiranje podrazumijeva sustavno prikupljanje dokumentacije u svrhu boljeg razumijevanja akcija djeteta te osiguranja kvalitetnije potpore njegovu razvoju. Također, dokumentiranje pridonosi boljoj komunikaciji svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Oblici dokumentacije su pisane anegdotske bilješke, dnevници, transkripti razgovora različitih subjekata i druge narativne forme, dječji likovni radovi, grafički prikazi i makete te audio i video zapisi, fotografije, slajdovi i dr.

Odgojitelji koji vode program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja dužni su voditi stručnu pedagošku dokumentaciju skupine koja je propisana Pravilnikom o obrascima i sadržajima pedagoške dokumentacije. Oni će voditi zdravstvenu evidenciju djece, imenik djece s njihovim osnovnim podacima te evidenciju o dolasku djece. Nadalje, odgojitelji će, temeljem Plana i programa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s elementima glazbenog tradicijskog stvaralaštva, osmišljavati orijentacijski plan i program rada za svako tromjesečje, a zatim detaljne dnevne, tjedne i mjesečne planove. Također, odgojitelji će voditi bilješke o dječjem interesu i reakcijama u aktivnostima, dječje individualne mape, fotografirati aktivnosti djece (uz odobrenje skrbnika), valorizirati svoj rad nakon svakog tromjesečja te, u suradnji s ravnateljem vrtića, donijeti izvješće o radu. U vrednovanju mogu sudjelovati i skrbnici ispunjavanjem upitnika, anketa, itd., dolaskom na individualne konzultacije, ali i svakodnevnom komunikacijom s odgojiteljem.

4.8. STRUČNO USAVRŠAVANJE DJELATNIKA

Zagovornici humanističkog pristupa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, prisutnog u dječjim vrtićima, smatraju kako je odgojiteljeva zadaća organizacija, planiranje i realizacija ciljeva na temelju praćenja i bilježenja dječjih potreba, interesa i mogućnosti u skladu s individualnim i razvojnim područjima djetetova interesa. Stručne kompetencije odgojitelja su tako vrlo važne prilikom planiranja i realiziranja raznovrsnih aktivnosti, ali u stvaranju te vrednovanju kulture dječjeg vrtića. Tako je i osviještenost o važnosti korištenja aktivnosti glazbenog sadržaja iznimno bitna za odgojiteljevu motivaciju za poboljšanjem vlastitih znanja i vještina za izvođenje

glazbenih aktivnosti. Samim time stvara se pozitivno i prirodno ozračje, koje izrazito motivacijski djeluje na djecu, a ujedno se stvara prepoznatljiv kulturni identitet dječjeg vrtića. Nadalje, odgojiteljska profesija zahtjeva cjeloživotno učenje u svrhu unapređenja i potpuno angažiranje te se ona smatra dinamičnom, složenom i odgovornom (Miočić, 2012).

4.9. SURADNJA SA SKRBNICIMA

Kako su djetetovi skrbnici primarni u djetetovu životu i odgoju, suradnja vrtića sa skrbnicima ključna je za kvalitetan odgojno-obrazovni rad kojim se promiču vrijednosti i kompetencije propisane Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.), ali i kulturne i obiteljske vrijednosti pojedinog djeteta. Tako je suradnja sa skrbnicima korisna za dijete, skrbnike, odgojitelje, ali i sam program. Dobra komunikacija između skrbnika i odgojitelja ključna je za kvalitetnu suradnju. Kako njihova komunikacija počinje odmah nakon upisa djeteta u vrtić, odnosno na prvom roditeljskom sastanku prije početka programa, odgojitelj se za taj razgovor mora dobro pripremiti te informirati skrbnike o programu te načinu njegova provođenja, odnosno dati im sve informacije koje trebaju i žele znati. Nakon prvog kontakta sa skrbnicima, izuzetna je kontinuirana daljnja komunikacija organizacijom individualnih konzultacija, roditeljskih sastanaka (koji mogu biti tematski ili informativni), ispunjavanjem anketa i upitnika s ciljem unapređenja daljnje odgojno-obrazovne prakse, organizacijom radionica, omogućivanjem uključivanja u rad odgojno-obrazovne skupine, uključivanjem u prikupljanje različitih materijala za aktivnosti, itd. Također, važan dio komunikacije oglasna je ploča odgojno-obrazovne skupine koja treba sadržavati opće informacije odgojno-obrazovne skupine, sve važne informacije o daljnjim susretima, korisne informacije o aktualnim temama, dječje radove, itd., ali oglasna ploča trebala bi biti i primamljivo i zanimljivo strukturirana kako bi skrbnik uopće poželio pročitati njezin sadržaj. Uz sve navedeno, svakako je najčešća svakodnevna komunikacija skrbnika i odgojitelja prilikom dovođenja/odvođenja djeteta u/iz vrtić/a pa je vrlo važno da taj kontakt bude pristojan i srdačan.

4.10. SURADNJA S LOKALNOM ZAJEDNICOM

Suradnjom s lokalnom zajednicom smatraju se aktivnosti realizirane u suradnji s različitim društvima, udrugama, centrima, itd. s područja određene županije. Ona je bitna kako bi se kvaliteta odgojno-obrazovnog rada kontinuirano unapređivala u provođenju programa i izvođenju aktivnosti. Otvorenost prema lokalnoj zajednici važna je i jer se njome u dječji vrtić unose interaktivne aktivnosti kojima djeca stječu vlastita znanja iskustvom, a istovremeno vrtić postaje aktivnim dijelom zajednice.

5. PRIMJERI AKTIVNOSTI IZ PLANA I PROGRAMA

Kako Plan i program ranog i predškolskog obrazovanja s elementima glazbenog tradicijskog postavlja prilično općenite smjernice za rad odgojno-obrazovne skupine, u nastavku se nalaze primjeri nekoliko glazbenih aktivnosti koje bi se, u skladu s njime, u odgojno-obrazovnoj skupini mogle provoditi. Važno je naglasiti kako navedene aktivnosti ne prikazuju jedini način kojim se pojedini glazbeni oblici mogu obraditi, već predstavljaju reprezentativne primjere.

5.1. DJEČJA PJESMA „SADILA SAM BOSILJAK“

SADILA SAM BOSILJAK Narodna

Sa - di - la sam bo - si - ljak, sa - di - la sam bo - si - ljak
Haj - de - mo ga gle - da - ti, haj - de - mo ga gle - da - ti,
Be - ri - mo - ga tri ki - te, be - ri - mo ga tri ki - te,
Tre - ću će - mo u - ze - ti, tre - ću će - mo u - ze - ti,

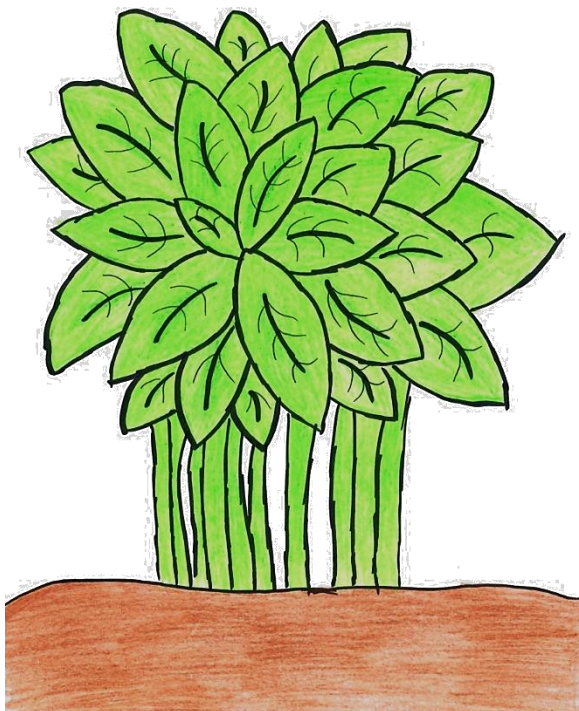
u na - še - mu cvjet - nja - ku, u na - še - mu cvjet - nja - ku.
je - li ni - ko, pro - cva - o, je - li ni - ko, pro - cva - o.
je - dnu te - bi za še - šir, dru - gu me - ni u nje - dra.
kad po - đe - mo u go - ste sta - roj na - šoj maj - či - ci.

Slika 1. Dječja pjesma „Sadila sam bosiljak“ (Kraljić, 2017)

Dječja pjesma „Sadila sam bosiljak“ može se obraditi na mnogo načina, a samo jedan od njih je korištenje aplikacija. Kako se dotična pjesma sastoji od četiri strofe, u obradu se mogu koristiti četiri aplikacije, po jedna za svaku strofu.

Slika 2. Aplikacija za prvu strofu pjesme

Slika 3. Aplikacija za drugu strofu pjesme

Slika 4. Aplikacija za treću strofu pjesme

Slika 5. Aplikacija za četvrtu strofu pjesme

Svaka strofa sastoji se od četiri fraze, odnosno dvije fraze koje se ponavljaju jedna za drugom, no bilo bi previše koristiti po jednu aplikaciju za svaku frazu. Aplikacije svakako moraju biti obostrane, odnosno imati istu sliku s obje strane kako bi sva djeca vidjela aplikaciju, neovisno o njezinoj orijentaciji i njihovom položaju.

Odgovitelj pjesmu u odgojno-obrazovni rad može uvesti počevši ju pjevati uz pokazivanje aplikacija (dok pjeva prvu strofu, u zrak podiže aplikaciju koja ju opisuje te ju spušta kada strofa završi, a isto vrijedi i za svaku sljedeću). Kako djeca pozitivno reagiraju na glazbu, zainteresirat će ih pjesma te će se okupiti oko odgojitelja. U svakom sljedećem pjevanju odgojitelj će odabrati četvero djece od kojih će svatko podizati po jednu aplikaciju prikladnu za strofu pjesme sve dok se sva djeca, koja žele, ne izredaju. Odgojitelj djecu na pjevanje može poticati riječima „Možemo sad zapjevati zajedno“ i sl. Pjesma se ponavlja otprilike x puta, dok se sva djeca koja žele ne izredaju, odnosno dok traje dječji interes.

5.2. IGRA S PJEVANJEM „ČVORAK“

ČVORAK, ČVORAK
(Lišane Ostrovičke, Ravni kotari)
Kazivačica: Rajka Knežević, rođ. Stipić, 1934.
Zapisao: Goran Knežević, Zadar, 2009.

♩ = 100

Čvo-rak, čvo-rak, slu-šaj sa-da ka-ko pje-va na-ša mla-da.
Haj' po-go-di 'ko je to, pa ćeš i-ći na mje-sto, pa ćeš i-ći na-mje-sto.

Čvorak, čvorak, slušaj sada
Kako pjeva naša mlada.
Haj' pogodi 'ko je to,
Pa ćeš ići na mjesto.
Haj' pogodi 'ko je to,
Pa ćeš ići na mjesto.

Djeca brojalicom odrede tko će preuzeti ulogu „čvorka“ i povežu mu maramu preko očiju. Oko njega naprave kolo, drže se za spuštene ruke i koračaju u smjeru kretanja kazaljke na satu. Kad otpjevaju cijelu melostrofu zaustave se, a dijete s povezom preko očiju im prilazi i dotičući ih rukama po glavi i tijelu nastoji nekoga prepoznati i imenovati. Ako pogodi mijenjaju mjesta, a ako ne isto dijete nastavlja igru kao „čvorak“.

Slike 6 i 7. Igra s pjevanjem „Čvorak, čvorak“ (Knežević, 2012)

Igra s pjevanjem „Čvorak, čvorak“, kao i sve igre s pjevanjem, ima svoja pravila. Odgojitelj djecu pozove na okupljanje riječima „Hajdemo se sad malo igrati i zapjevati“ ili sl. te im objasni dotična pravila i odabere jedno dijete koje će biti u sredini, a zatim zapjeva hodajući u kolu u ritmu držeći se u kolu s djecom. Nakon jednog ili nekoliko puta, djeca će već prirodno zapjevati s odgojiteljem. Igra s pjevanjem ponavlja se nekoliko puta, ovisno o dječjem interesu i predznanju, a zatim se prelazi na neku drugu igru s pjevanjem. Ukoliko u sljedećoj igri s pjevanjem postoji neka pojedinačna uloga, nju dobiva dijete koje je trebalo biti u sredini, a ukoliko ne, zapamtimo koje je to dijete i kažemo da će ono dobiti ulogu u narednoj igri s pjevanjem koja ima uloge kako bi sva djeca došla na red.

5.3. BROJALICA „PLIVA PATKA“

PLIVA PATKA

Pli - va pat - ka   pre - ko sa - ve,   no - si pi - smo   na vrh gla - ve,
 u tom pi - smu   pi - še: "ne vo - lim te   vi - še!".

Slika 8. Brojalica „Pliva Patka“ (Jurišić, Palmić, 2002)

Jedan je od načina na koji se brojalica može obraditi pokret. Važno je naglasiti kako se u brojalicama najčešće krećemo i pokret izvodimo u metru, a ne ritmu, jer se njime djeca izbrojavaju, što je primarna funkcija brojalice. Također, pokret se izvodi tako da je naglasak pokreta na prvu dobu, iako ju ne naglašavamo u pjevanju. Obradu brojalice možemo započeti stupanjem u metru, a zatim nastaviti različitim pokretima u metru: polučučnjevima, naginjanjem glave u jednu pa u drugu stranu, slijeganjem ramenima, lupkanjem po svojim ramenima, a zatim svakom rukom po ramenu onoga tko se nalazi

kraj tebe, podizanjem ruku u razinu ramena, lupkanjem po koljenima, skakanjem, skakanjem pružajući naprijed jednu pa drugu nogu, prebacivanjem težine s jedne na drugu nogu..., a pokrete mogu smišljati i djeca kako bismo poticali slobodu njihova raznovrsnog izražavanja.

5.4. MALEŠNICA

Motala, motala vunicu

Na tu malu ručicu

Kad ju je namotala

Onda ju je odmatala,

Odmatala,

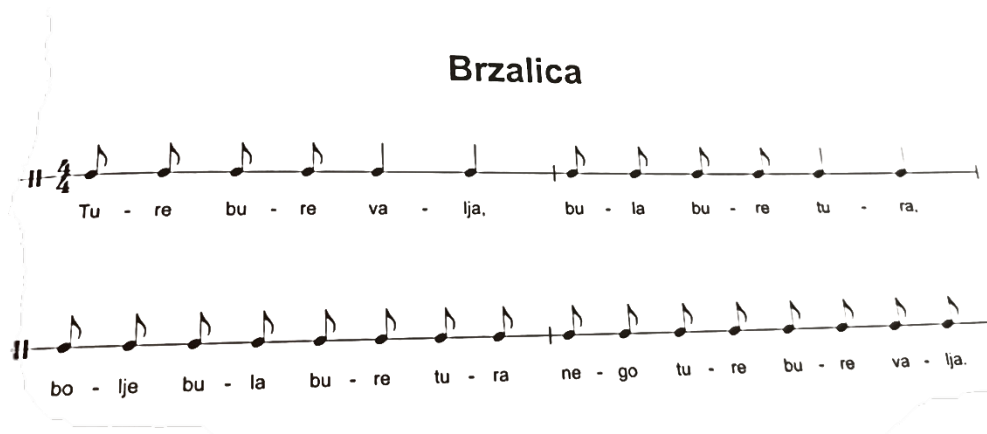
Odmatala...

Dijete samo, ili mi s njegovim rukama činimo pokret kao da namatamo vunu, vrtimo ruku oko ruke, prvo u jednom, a zatim u drugom smjeru (Velički, 2012, str. 35).

Kako malešnice imaju određene pokrete koji se izvode dok se ona izgovara, i u ovoj Malešnici prati se zadani pokret. Ona se izvodi individualno s djecom mlađe dobi u svakodnevnim situacijama kako bi se potaknulo povezivanje sinapsi u njihovom mozgu, odnosno potaknuo govor te senzomotorika.

5.5. BRZALICA „BRZALICA“

Slika 9. Brzalica „Brzalica“ (Marić, Goran, 2013)

Brzalica se može obraditi na nekoliko načina, a samo je jedan od njih brzalica uklopljena u priču. Važno je da priča ne bude preduga i ne skreće previše pozornost sa same brzalice, već da se na zanimljiv način više puta ponovi kako djeci ne bi bilo dosadno, ali kako bi se djeca poticala na pažljivo slušanje i koncentraciju. Odgojitelj započinje pričanje priče u koju je uklopljeno izgovaranje brzalice. U daljnjem tekstu, ikona označava mjesto gdje se ponavlja brzalica „Brzalica“.

Bio jednom jedan Galeb koji se svima hvalio kako brzo može govoriti. Jednog dana sleti on u dvorište nekog Starca, pozdravi ga te mu reče: „Slušaj kako su brze riječi moje, rečenice uvijek one lako kroje!“

Starac mu odgovori: „Brzo govoriš, istina to je, ali pazi da ima tko slušati riječi tvoje!“

Galeb odmahne glavom i nastavi dalje.

Sretne zatim Labuda i reče mu: „Slušaj kako su brze riječi moje, rečenice uvijek one lako kroje!“

Labud mu reče: „Znaš, hvalisavost ti baš i nije lijepa osobina, zasitila te se već cijela okolina!“

Galeb odmahne glavom i nastavi dalje.

Sretne tada on Kornjaču i reče joj: „Slušaj kako su brze riječi moje, rečenice uvijek one lako kroje!“

Kornjača samo odmahne glavom.

Pođe Galeb dalje i sretne Puža pa mu reče: „Slušaj kako su brze riječi moje, rečenice uvijek one lako kroje!“

Puž samo odmahne glavom.

Pođe Galeb dalje i sretne neku Djevojčicu koja se igrala u pijesku pa joj reče: „Slušaj kako su brze riječi moje, rečenice uvijek one lako kroje!“

Djevojčica ga posluša pa reče: „Zaista brzo govoriš ti, nauči i mene tako govoriti!“

Galeb joj reče: „Treba samo puno vježbati! Hajde sa mnom zapjevaj i ti!“

I zajedno su Djevojčica i Galeb pjevali:

Vidjevši kako se dobro zabavljaju, pridružio im se tada i Starac pa zajedno zapjevaju:

Pridruži im se i Labud pa zapjevaju:

Pridruži im se i Kornjača pa zapjevaju:

Pridruži im se i Puž pa zapjevaju:

I tako su svi zajedno kročili putem i pjevali pa zapjevajmo i mi:

6. ZAKLJUČAK

Dječji folklor djeci je blizak način pobuđivanja znanja o vlastitoj tradiciji jer se odvija kroz igru, u opuštenom i pozitivnom okruženju. Kako ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja promiču holistički pristup poticanja djetetova razvoja, u odgojno-obrazovnom radu trebale bi se koristiti aktivnosti koje istovremeno pozitivno djeluju na razna razvojna područja djeteta, a među njih se svakako svrstavaju glazbene. Nadalje, iako se dječjim tradicijskim stvaralaštvom najčešće smatraju pjesme na koje obično plešu dječje skupine folklornih društava, ono je zapravo skup svih oblika glazbene baštine dječjeg stvaralaštva (dječjih pjesama, igara s pjevanjem, brojalice, brzalice, itd.). Budući da su odgojitelji ti koji osmišljavaju aktivnosti, u skladu s programom propisanim Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014), upravo su njihove kompetencije i motivacija ključni za odvijanje glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima. Odgojiteljeva je uloga potaknuti dijete na tradicijske glazbene aktivnosti koje bi u njemu mogle pobuditi želju i interes za dječjim folklorom. Svakako, bogato glazbeno okruženje iznimno pogoduje razvoju glazbenih sposobnosti. Ono što se glazbenim tradicijskim stvaralaštvom želi postići poticanje je razvoja stvaralaštva djece rane i predškolske dobi te očuvanje narodne baštine.

LITERATURA

- Bačlija Sušić, B. (2018). *Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt*. Metodčki ogledi: časopis za filozofiju odgoja, Vol. 25, No. 1, str. 63-83.
- Bačlija Sušić, Fišer (2016). *Obogaćivanje glazbenog doživljaja i izražaja dječje rane i predškolske dobi tradicijskim stvaralaštvom*. Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, Vol. 14, No. 1, str. 107-124.
- Bašić, E. (1985). *Sinkretizam u muzikalnom izražavanju djeteta*. Umjetnost i dijete, Vol. 17, No. 1, str. 21–33.
- De la Motte-Haber, H. (1999). *Psihologija glazbe*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Fatović, M. (2016). *Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja*. Školski vjesnik, Vol. 65, No. 4, str. 623-638.
- Findak, V., Delija, K. (2001). *Tjelesna i zdravstvena kultura u predškolskom odgoju - priručnik za odgojitelje*. Zagreb: Edip
- Gospodnetić, H. (2015a). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*. Zagreb: Mali profesor.
- Gospodnetić, H. (2015b). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 2*. Zagreb: Mali profesor.
- Hrvatska enciklopedija na adresi <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=48540>, 10.05.2020.)
- Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002). *Brojalica – snažni glazbeni poticaj*. Rijeka: Adamić.
- Knežević, G. (2012). *Sad se vidi, sad se zna*. Zagreb: Ethno.
- Kraljić, J. (2017). *Pjesmom kroz igru*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
- Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Republika Hrvatska.
- Miočić, M. (2012). *Kultura predškolske ustanove u svjetlu glazbenih kompetencija odgojitelja*. Magistra Iadertina, Vol. 7, No. 1, str. 73-87.

- Seme Stojnović, I., Vidović, T. (2012). *Djeca – čuvari djedovine*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Velički, V., Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu – Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa.
- Višnjic Jevtić, A. (2018). *Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Ja, Bruna Pelajić, izjavljujem da sam ovaj završni rad na temu *Glazbenog tradicijskog stvaralaštva djece rane i predškolske dobi* izradila samostalno te uz stručno vodstvo mentorice.

Zagreb, srpanj 2020.

Potpis: _____